

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาครูในการจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โรงเรียนโนนแดงราษฎร์ประสิทธิ์ อำเภอเมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินปฏิกิริยาตอบสนองของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
2. เพื่อประเมินการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
3. เพื่อประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
4. เพื่อประเมินผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กรของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน โรงเรียนโนนแดงราษฎร์ประสิทธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

จำนวน 138 คน ประกอบด้วย

- 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน
- 1.2 ครูผู้สอน จำนวน 15 คน
- 1.3 นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 122 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน โรงเรียน โนนแดงราษฎร์ประสิทธิ์ ตั้งกตตำหนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 คัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive) จำนวน 85 คน ประกอบด้วย

- 2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน
- 2.2 ครูผู้สอน จำนวน 10 คน
- 2.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 74 คน

เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินโครงการพัฒนาครูในการจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โรงเรียนโนนแดงราษฎร์ประสิทธิ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
2. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ โปรแกรม Flip Album 6.0 Pro

ในการจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

3. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
4. แบบสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
5. แบบประเมินคุณภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
6. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

สรุปผลการวิจัย

ผลการประเมินโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาครูในการจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โรงเรียนโนนแดงราษฎร์ประสิทธิ์ อำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
ปรากฏผลดังนี้

1. ผลการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
2. ผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เท่ากับ 17.90 ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน (80% หรือ 16 คะแนน) และเมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน มีคะแนนผ่านเกณฑ์ ทุกคน

3. ผลการประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร้อยละ 94 มีการเปลี่ยนแปลงการกระทำที่ดีขึ้น โดยมีการจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมระหว่างเพื่อนครู และนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

4. ผลการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กรของผู้เข้ารับการฝึกอบรม คุณภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับมาก และผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเทียบกับเกณฑ์การประเมิน โครงการ พบว่า ทุกด้านผ่านเกณฑ์การประเมิน

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาพบว่า การประเมินปฏิบัติการตอบสนองของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีระดับความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าในสภาพปัจจุบันมีการปฏิรูปการเรียนการสอน ให้มีการพัฒนาบุคลากร ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 9 มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้รับผิดชอบโครงการได้มีการวางแผนการดำเนินงานไว้เป็นอย่างดี มีการกำหนดระยะเวลาในการฝึกอบรมได้เหมาะสม จัดเตรียมเอกสารได้ครบถ้วน คณะวิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้อย่างชัดเจน ตรงตามเนื้อหาที่ฝึกอบรม และมีการจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรมอย่างเหมาะสมและเพียงพอต่อการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับ ไพศาล ศรีสำราญ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินผลการอบรม การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ (พัฒนานักวิจัยระดับโรงเรียน) โดยใช้รูปแบบของเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick) ผลการวิจัยพบว่า การประเมินปฏิบัติการตอบสนองต่อการอบรม พบว่า ในด้านปฏิบัติการต่อการจัดการอบรม, ปฏิบัติการต่อหลักสูตรการอบรม และปฏิบัติการต่อวิธีการอบรม ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทินกร บรรพพรหม (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาบุคลากรทางด้านคอมพิวเตอร์ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนภูมิภาค ในจังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ 2543 ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรโดยรวม ประกอบด้วย ผู้บริหาร นักวิชาการศึกษา และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการพัฒนาบุคลากรทางด้านคอมพิวเตอร์ สังกัดสำนักงาน

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนภูมิภาค ในจังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ 2543 โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับเห็นด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรพรรณ ชุ่มโชคชัยกุล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินโครงการฝึกอบรมระยะสั้นด้านการพิมพ์ของ ศูนย์ฝึกอบรมเทคโนโลยีการพิมพ์แห่งชาติ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมระยะสั้นด้านการพิมพ์ของศูนย์ฝึกอบรมฯ โดยรวมมีบริบทที่ดีเนื่องจากวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมมีความชัดเจนเข้าใจง่าย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ มีปัจจัยเบื้องต้นที่ดีในเรื่องต่างๆ ได้แก่ เนื้อหาการฝึกอบรม เครื่องจักร อุปกรณ์ วิทยากร สื่อการสอนและเอกสารประกอบการฝึกอบรม มีกระบวนการที่ดีโดยมีวิธีการฝึกอบรมที่ดี และมีผลผลิตที่ดี เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ ดิ่งแก้ว (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินโครงการฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง กรณีพิเศษ สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยรวมพบการประเมินโครงการฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง กรณีพิเศษ เห็นด้วยในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมล วาจำง (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินโครงการอบรมข้าราชการครูสังกัด กรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเลื่อนระดับให้สูงขึ้น พบว่า บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการอบรมข้าราชการครู เห็นด้วยกับโครงการอบรมข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเลื่อนระดับให้สูงขึ้น ว่าเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เท่ากับ

17.90 ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน (80% หรือ 16 คะแนน) และเมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน มีคะแนนผ่านเกณฑ์ทุกคน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ มีความพร้อมทั้งในด้านเอกสารประกอบการฝึกอบรม

วิทยากรมีความรู้ความชำนาญในด้านนี้ และมีการถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้อย่างชัดเจน และผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ความสนใจและร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จนเกิด

ทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรรัชญา เจริญวัฒนาพาณิชย์

(2547 : 79) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน โรงเรียน

บ้านอ้น อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การพัฒนาครู

ด้านการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนในโปรแกรม Microsoft Excel และ โปรแกรม

นำเสนองาน Microsoft PowerPoint โดยใช้กิจกรรมการพัฒนาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน คือให้กลุ่ม

ผู้ศึกษาค้นคว้าที่มีความรู้ความเข้าใจแล้วเป็นที่เล็งขอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือในขณะอบรม พบว่า ครูกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทั้ง 6 คนมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น รู้จักขั้นตอนและวิธีการใช้งานคอมพิวเตอร์โปรแกรม Microsoft Excel และ โปรแกรมนำเสนองาน Microsoft PowerPoint ตลอดจนการนำไปใช้กิจกรรมการเรียนการสอนได้ในระดับดีขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพศาล ศรีสำราญ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การประเมินผลการอบรม การวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (พัฒนานักวิจัยระดับโรงเรียน) โดยใช้รูปแบบของเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick) ผลการวิจัยพบว่า ด้านความรู้พื้นฐานการวิจัย ผลการประเมินหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และการประเมินเจตคติต่อการทำวิจัย ในชั้นเรียนพบว่า ผู้อบรมที่มีเจตคติระดับมากและมากที่สุดจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 76.19

3. ผลการประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร้อยละ 94 มีการเปลี่ยนแปลงการกระทำที่ดีขึ้น โดยมีการจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมระหว่างเพื่อนครู และนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่คอยให้คำแนะนำกับคณะเพื่อนครู และมีห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ที่เพียงพอต่อการใช้จัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีรบุษ จเจริญวัฒนาพาณิชย์ (2547 : 94) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน โรงเรียนบ้านตาเหลวโนนหมากแวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า จากการอบรมเชิงปฏิบัติการและนิเทศติดตาม เพื่อพัฒนาครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม Microsoft Excel พบว่าครูผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทั้ง 6 มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะมากขึ้น สามารถวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel และนำไปประยุกต์ใช้กับงานอื่น ๆ ได้ แต่เกิดปัญหาบางอย่างกับผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า เช่น เกิดความสับสนในการใช้สูตรคำนวณ กรอกข้อมูลผิดพลาด ทำให้ต้องเสียเวลาในการแก้ไข และด้านการสร้างสื่อการเรียนการสอนโดยใช้โปรแกรม Microsoft PowerPoint พบว่า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทั้ง 6 คน สามารถสร้างสื่อการเรียนการสอนโดยใช้โปรแกรม Microsoft PowerPoint รู้จักขั้นตอนและวิธีการใช้งานโปรแกรม Microsoft PowerPoint ได้อย่างเหมาะสมและน่าสนใจตลอดจนการนำไปใช้กิจกรรมการเรียนการสอนได้ดีขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพศาล ศรีสำราญ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การประเมินผลการอบรม การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (พัฒนานักวิจัยระดับโรงเรียน) โดยใช้รูปแบบของเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick) ผลการวิจัยพบว่า พบว่า ผู้อบรม

รายงานการอบรมให้ผู้บังคับบัญชาทราบและทำวิจัยคนละ 1 เรื่อง ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านอื่นอยู่ระดับปานกลาง

4. ผลการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กรของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ผลการประเมินคุณภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คุณภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาครูในการจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับมาก และผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มตัวอย่างมีระดับความพึงพอใจต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคุณภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สูงสุดคือ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การตรวจมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง สารการเรียนรู้สู่ศึกษา พลศึกษา ชั้น ม.3 มีคุณภาพสื่อ ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้เหมาะสมกับเนื้อหา มีความเหมาะสมของรูปแบบการนำเสนอ ใช้รูปภาพประกอบ จัดตกแต่งแบบอักษร สี เสียง ได้เหมาะสม และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องนี้ ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อการสอนที่แปลกใหม่ มีความทันสมัย มีสี ภาพ และเสียง ประกอบ จึงทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการอยากจะเรียน มีความสุขกับการเรียน และทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราณี สิงห์ชนะ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารายงานการพัฒนาความสามารถในการอ่าน วิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน อ 32101 หน่วยการเรียนรู้ Story Time ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า หลังการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้หนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ วิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน อ32101 หน่วยการเรียนรู้ Story Time ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้หนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ วิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน อ32101 หน่วยการเรียนรู้ Story Time นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ คือ ข้อ 10 วิธีสอนแบบนี้ทำให้นักเรียนกระตือรือร้นอยากจะเรียนมากขึ้น (4.59) ข้อ 6 มีบรรยากาศในการเรียนการสอนรายวิชานี้ดี (4.59) และ ข้อ 12 รู้สึกได้ประโยชน์จากการเรียนด้วยสื่อที่ครูใช้ (4.52) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจต่ำสุด คือ ข้อ 3 การสอนแบบนี้ทำให้ผู้เรียน เรียนได้ตามสะดวก(4.30) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพศาล ศรีสำราญ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การประเมินผลการอบรม การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (พัฒนานักวิจัยระดับโรงเรียน) โดยใช้รูปแบบของ เคิร์กแพทริก (Kirkpatrick) ผลการวิจัยพบว่า การอบรมครั้งนี้ ได้งานวิจัย จำนวน 147 เรื่อง มีนักเรียนได้รับการพัฒนาจากการทำวิจัย จำนวน 3,822 คน และได้ผลผลิตจากการวิจัยคือ

ชุดฝึกอบรมใช้อบรมครูเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 1 ชุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ในการเตรียมสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ การฝึกอบรม ควรจัดเตรียมสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และเอกสารประกอบการฝึกอบรม ให้เหมาะสมกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1.2 ในการดำเนินการโครงการฝึกอบรม วิทยากรต้องมีความรู้ความสามารถ ในด้านที่ฝึกอบรม และเน้นการลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าการเรียนรู้ทฤษฎี

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการใช้ คอมพิวเตอร์ในด้านอื่น ๆ

2.2 ควรมีการนำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างจาก โปรแกรม Flip Album ไปใช้สอนเปรียบเทียบกับการสอนแบบปกติ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนและเป็นงานวิจัย ที่ใช้ควบคู่กับการประเมินเพื่อเลื่อนวิทยฐานะของครู